

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

NIEUWSBRIEF 6 / DECEMBER 2021

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

Kerstmis 2021. Koninkrijk en Corona. ‘Een betere toekomst voor het hele Koninkrijk’ heet het toepasselijk in het coalitieakkoord van VVD, D66, CDA en ChristenUnie. Het beoogde kabinet Rutte IV schenkt ruim aandacht aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten, Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Nederland wil de drie Caribische landen ondersteunen bij het inslaan van een pad naar duurzame groei én een ‘eerlijke verkenning over wensen tot eventuele aanpassing van het Statuut’. Ook is er een ‘urgente noodzaak’ om de deugdelijkheid van bestuur en de overheidsfinanciën te versterken.

Maar, vraagt BZK-staatssecretaris Raymond Knops, bestaat er oprechte bereidheid om serieus aan de slag te gaan met hervormingen? In stevige bewoordingen schrijft hij de Tweede Kamer waarom hij de besluitvorming over noodzakelijke liquiditeitssteun aan de drie Caribische landen deze maand in de Rijksministerraad heeft opgehouden. Hij dringt aan op bezinning, aan beide zijden van de Atlantische Oceaan.

Bezinning is er zeker bij Gert Oostindie. Hij nam op 17 december jl. afscheid als directeur van het KITLV-KNAW en als hoogleraar Koloniale en Postkoloniale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden met een college over ‘De toekomst van het koloniaal verleden’. In deze nieuwsbrief leest u een samenvatting. De integrale tekst staat op onze website: www.genootschapnederlandaruba.nl.

Voorts besteden wij aandacht aan de benoeming van Hans Hoogervorst tot lid van het CftA, de installatie van ons bestuurslid Zayènne van Heesen-Laclé als raadsheer van het Gerechtshof ’s-Hertogenbosch en aan de Arubaanse Mandy Villasmil, bijna basisarts met politieke aspiraties.

Veel informatie dus weer in deze zesde en laatste Nieuwsbrief van 2021. Het Genootschap Nederland-Aruba heeft u van harte tweemaandelijks geïnformeerd over tal van onderwerpen die wij relevant vinden voor de betekenis en ontwikkeling van onze eeuwenoude koninkrijksrelaties.

Het 25-jarige bestaan van het Genootschap Nederland-Aruba is in dit licht relatief kort. Niettemin laten wij deze kwart eeuw niet ongemerkt aan u, trouwe deelnemers en belangstellenden, voorbij gaan. Noteert u alvast: 19 november 2022, jubileumbijeenkomst GNA in Den Haag. Een memorabel moment met aandacht voor koninkrijksbeleid, klimaat en duurzaamheid en de koninkrijksbrede reikwijdte van onderwijs in Aruba.

Met dit mooie vooruitzicht wens ik u namens ons bestuur fijne kerstdagen toe, een gezellige en veilige jaarwisseling en vooral ook een gezond en voorspoedig 2022!

Veel leesplezier!

Nico van Grieken Voorzitter

INHOUD

- Coalitieakkoord 2021: ‘Een betere toekomst voor het hele Koninkrijk’
- ‘Bestaat er oprechte bereidheid om serieus aan de slag te gaan met noodzakelijke hervormingen?’
- Afscheid oud-gouverneur en staatsraad Frits Goedgedrag: ‘Niet alleen de gouverneur speelt een rol, maar ook het parlement, ministers, ambtenaren en media’
- Hans Hoogervorst benoemd tot lid College financieel toezicht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten
- Zayènne van Heesen-Laclé geïnstalleerd als raadsheer Gerechtshof ’s-Hertogenbosch
- Afscheidscollege Gert Oostindie over toekomst koloniale verleden: ‘Is het überhaupt mogelijk iets werkelijk goed te maken en hoe dan?’
- Nieuwe rubriek: In het zonnetje... Mandy Villasmil, bijna basisarts en in Haagse politiek

* * *

Coalitieakkoord VVD, D66, CDA en ChristenUnie:

‘Een betere toekomst voor het hele Koninkrijk’

Het Torentje aan de Hofvijver in Den Haag

‘In het Koninkrijk delen we een verleden én een toekomst. Een toekomst die we samen vormgeven. Na tien jaar economische stagnatie, de klappen van een orkaan en een pandemie wil Nederland de drie Caribische landen ondersteunen bij het inslaan van een pad naar duurzame groei. We doen dat zoals bedoeld in het Statuut: op basis van gelijkwaardigheid, wederkerigheid en aan de hand van een eerlijke verkenning over wensen tot eventuele aanpassing van het Statuut’.

Aldus het coalitieakkoord dat VVD, D66, CDA en ChristenUnie medio december 2021 met elkaar overeen zijn gekomen. Onder het motto ‘Een betere toekomst voor het hele Koninkrijk’ gaan de vier politieke partijen in de Tweede Kamer nader in op Caribisch Nederland en de drie ‘andere landen in het Koninkrijk’: Aruba, Curaçao en Sint Maarten. ‘Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst’, de titel van het akkoord, behandelt voorts thema’s als democratische rechtsorde, klimaat en energie, defensie en buitenlands beleid.

De coalitie vindt dat Aruba, Curaçao en Sint Maarten staatkundig autonoom zijn en een eigen verantwoordelijkheid hebben voor goed bestuur en deugdelijke overheidsfinanciën. ‘De relaties tussen de drie landen en Nederland zijn mede gebaseerd op wederkerigheid. Door onder meer de coronapandemie en zijn gevolgen bestaat een urgente noodzaak om te komen tot versterking en verbetering van de deugdelijkheid van bestuur en de overheidsfinanciën in de drie landen.

Democratisch tekort opheffen

Het beoogde kabinet Rutte IV wil zich vanuit Nederland inspannen om met Aruba, Curaçao en Sint Maarten te werken aan goed bestuur, de aanpak van corruptie en het duurzaam versterken van de economieën en het onderwijs aan de hand van duurzame afspraken. Ook is er de wil om ‘het democratisch tekort bij de besluitvorming door de Tweede Kamer over voorstellen van rijkswet op te heffen door ruimte te geven voor een proportionele stem van de Caribische landen’.

Voor stemgerechtigde inwoners van Aruba, Curaçao en Sint Maarten zal het stemmen bij verkiezingen voor het Europees Parlement net zo toegankelijk zijn als in Europees Nederland. Ook gaat de coalitie ‘rendabel bijdragen’ aan de economische ontwikkeling van de Caribische landen door garantierelaties van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), het Nationaal Groeifonds en regelingen voor duurzame energieproductie (SDE++) open te stellen voor aanvragen uit het hele Koninkrijk.

De Rijkswet Nederlanderschap leidt in sommige situaties tot onwenselijke problemen, aldus het akkoord. ‘We herzien het automatisme waarbij Nederlanders met een meervoudige nationaliteit buiten het EU-grondgebied (na tien jaar) hun Nederlanderschap verliezen en maken het voor hen makkelijker het Nederlanderschap te behouden naast hun andere nationaliteit of, voor degenen die het na 1 april 2003 verloren, te herkrijgen’.

Caribisch Nederland: armoede aanpakken

De coalitie blijft zich inspannen om Bonaire, Saba en Sint Eustatius een gelijkwaardig deel van Nederland te laten zijn. De arbeidsmarkt wordt er versterkt, met speciale aandacht voor de positie van jongeren, en de armoede wordt aangepakt. ‘Er komen heldere afspraken met de bijzondere gemeenten om ervoor te zorgen dat de financiering van basisvoorzieningen structureel op orde is’.

Omzien naar elkaar behelst ook ‘investeren in de economie van Caribisch Nederland en maatregelen nemen om het leven betaalbaarder te maken’. En invulling geven aan de herijking van het sociaal minimum. ‘Dit doen we onder meer door het verhogen van de onderstand, het betaalbaar houden van nutsvoorzieningen en een versnelde overstap op volledig duurzame energie, riolering en een betere drinkwatervoorziening zodat de vaste lasten voor nutsvoorzieningen dalen’. Projecten worden ondersteund voor meer lokale landbouw om voedselimport te verminderen. De ‘enorme kansen voor meer ecotoerisme’ worden benut en de unieke cultuur en natuur van Bonaire, Saba en Sint Eustatius, zowel boven als onder water, zullen beter worden beschermd.

Nieuwe bestuurscultuur en andere politieke cultuur

De coalitie vindt dat een andere politieke cultuur onderdeel moet zijn van een nieuwe bestuurscultuur. ‘Een politiek waarin verschillen worden overbrugd in plaats van worden uitvergroot. We zullen zoeken naar samenwerking met constructieve partijen in de Tweede Kamer. Wij keren ons af van retoriek die is gericht op het beschadigen van personen en zullen

ons uitspreken tegen kwetsend en dreigend taalgebruik. Als wij als politici over de samenleving praten, moeten we ook kritisch naar onszelf kijken’.

* * *

Staatssecretaris Knops houdt besluitvorming over liquiditeitssteun aan

‘Bestaat er oprechte bereidheid om serieus aan de slag te gaan met noodzakelijke hervormingen?’

Staatssecretaris Raymond Knops van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Rijksministerraad verzocht de besluitvorming over noodzakelijke liquiditeitssteun aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten aan te houden tot op een later moment. Hij heeft dit de Tweede Kamer op 22 december 2021 laten weten. ‘Het is onduidelijk waar de drie landen nu precies staan en het is voor Nederland onvoldoende duidelijk waar wij aan toe zijn’.

Staatssecretaris Raymond Knops: ‘In patstelling terechtgekomen’

Na het uitbreken van de corona pandemie heeft Nederland aan Aruba, Curaçao en Sint Maarten in juli 2020 een aanbod gedaan voor steun en langjarige samenwerking. Eind 2020 is een akkoord bereikt over landspakketten, waarin hervormingen zijn overeengekomen om de financiële, economische, institutionele en maatschappelijke weerbaarheid van de landen dusdanig te versterken dat zij beter in staat zullen zijn om in de toekomst externe schokken zelfstandig op te vangen.

Salariskorting afbouwen

Aldus schetst staatssecretaris Knops de Tweede Kamer zijn beleid om de drie landen noodzakelijke liquiditeitssteun te verschaffen. Voorwaarde was dat er hervormingen zouden worden doorgevoerd. In de Rijksministerraad (RMR) van 17 december jl. zou besluitvorming mogelijk zijn geweest over o.m. de liquiditeitsbehoefte voor het eerste kwartaal van 2022, over de mogelijkheid om af te wijken van begrotingsnormen en over de aan liquiditeitssteun verbonden voorwaarden, waaronder een verzoek van Aruba om de salariskorting van 12,5% af te bouwen in 2022.

De staatssecretaris ging ervan uit dat voorafgaande aan de RMR het ambtelijk akkoord zou zijn bevestigd op de Nota van Wijziging (NvW) bij het voorstel van Rijkswet voor het Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO). Knops: ‘Een logische en noodzakelijke

volgende stap, geen nieuwe voorwaarde, in het traject dat wij als landen binnen het Koninkrijk al anderhalf jaar samen doorlopen’.

Ruimte voor bezinning

Die bestuurlijke bevestiging van de landen is uitgebleven, constateert hij. Op zijn verzoek is daarom de gehele besluitvorming in de Rijksministerraad aangehouden tot op een later moment. ‘Nu onduidelijk is waarom deze bevestiging van het akkoord uitblijft en waar de landen nu precies staan, is voor de Nederlandse regering onvoldoende duidelijk waar wij aan toe zijn. Het aanhouden van de besluitvorming geeft alle partijen ruimte om ons te bezinnen op de vraag of en hoe we de voorgenomen samenwerking voor zes jaar vruchtbaar kunnen aangaan, met inachtneming van gemaakte afspraken’.

In juli van dit jaar werd, na uitgebreide gesprekken tussen Nederland en Aruba, Curaçao en Sint Maarten, overeenstemming bereikt over de consensus rijkswet COHO. Dit akkoord werd bekrachtigd in de RMR van 3 september. Nadat de Raad van State van het Koninkrijk eind september advies uitbracht, volgden ‘wederom intensieve ambtelijke gesprekken’. Op 2 december werd een ambtelijk akkoord bereikt over de Nota van Wijziging. Knops: ‘Nog diezelfde dag heb ik contact gezocht met de ministers-presidenten van Aruba, Curaçao en Sint Maarten, waarbij ik heb gevraagd om zo spoedig mogelijk het akkoord bestuurlijk te bevestigen. Na die bevestiging zou het voorstel van Rijkswet niet opnieuw door de RMR behandeld hoeven te worden, maar direct via de Koning ter behandeling kunnen worden aangeboden aan uw Kamer en de parlementen van de landen, waarna u dit voorstel volgens de gebruikelijke werkwijze kunt behandelen. Op die manier wordt recht gedaan aan het democratisch proces’.

Grote zorgen

Volgens Knops hebben de drie ministers-presidenten aan hem bevestigd dat besluitvorming op korte termijn in de Raden van Ministers zou plaatsvinden. ‘Sindsdien heb ik echter niets meer vernomen. Pas na een rappel van mijn zijde, kort voor de RMR, lieten de drie ministers-presidenten mij weten dat het akkoord dat al twee weken eerder onder ons mandaat was bereikt, nog niet politiek kon worden bevestigd’.

‘Dit is lastig te begrijpen gelet op eerdere afspraken en het baart mij grote zorgen. De totstandkoming van de Rijkswet Aruba financieel toezicht (RAft) raakt daarmee ook uit het zicht’. Het jaar 2022 zal in het teken staan van (moeilijke) besluiten en uitvoering, aldus Knops. ‘Het feit dat de landen de volgende stap in het wetgevingsproces niet zetten, roept de vraag op in hoeverre er de oprechte wil en bereidheid is om serieus aan de slag te gaan met de consensusrijkswet en de noodzakelijke hervormingen’.

In patstelling terechtgekomen

Aruba en Nederland hebben, aldus Knops, helaas geen overeenstemming bereikt over begrotingsnormen per 1 januari aanstaande. ‘Dat betekent dat er vanaf 1 januari 2022 onduidelijkheid is over de normen voor het financieel toezicht. [...] Wij zijn in een patstelling terecht gekomen. Het ontbreken van afspraken over financieel toezicht is niet uit te leggen in de huidige situatie waarin door Nederland AWG 903,5 mln. aan liquiditeitssteun is verstrekt.

De onduidelijkheid over de normen weerhoudt Nederland er logischerwijs van om verdere afspraken met Aruba te maken over herfinanciering van deze leningen of het verstrekken van additionele middelen. Het is aan Aruba om de verlenging van het protocol en de eventuele gevolgen daarvan met de Staten te bespreken. Dat is noch aan de Nederlandse regering, noch is het de bedoeling van Nederland om de Staten buitenspel te zetten’.

‘In het belang van de inwoners van Aruba, Curaçao en Sint Maarten’ hoop ik van harte dat wij er met elkaar in slagen om het afgesproken pad verder af te gaan. Dit kabinet heeft er alles aan proberen te doen om het jaar op een andere, positieve manier te kunnen afsluiten. Ik heb de landen gevraagd zich in de kerstperiode te bezinnen op de weg voorwaarts. Vanuit Nederland zullen wij hetzelfde doen’.

* * *

Afscheid oud-gouverneur Frits Goedgedrag van Raad van State

‘Niet alleen de gouverneur speelt een rol, maar ook het parlement, ministers, ambtenaren en media’

Frits Goedgedrag (70) heeft op Koninkrijksdag afscheid genomen als lid van de Raad van State in buitengewone dienst. Hij was de laatste gouverneur van de Nederlandse Antillen en de eerste gouverneur van het land Curaçao. In zijn slottoespraak ging hij in op de rol van de gouverneur en het grote belang van bestuursopleidingen. ‘Onderwijs is van eminent belang voor ambtenaren en hun rol in een democratisch bestel’.

‘Iedereen beseft dat allen een verantwoordelijkheid hebben. Maar uit angst voor onenigheid, gebrek aan kennis of luiheid laten wij heel vaak de zaak versloffen. Wij geven dan geen tegengas wanneer verkeerde adviezen worden gegeven, verkeerde beslissingen worden genomen. De rol van de gouverneur in deze realiteit is dat wij in een gemeenschap eerst onze eigen verantwoordelijkheid hebben en ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid wat betreft beleidsontwikkeling en sturing, regelgeving en toezicht’.

Aldus Frits Martinus de los Santos Goedgedrag in zijn afscheidsrede bij de Raad van State. Hij werd in 2013 benoemd tot lid van de Raad van State in buitengewone dienst voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Dat jaar werd hij ook plaatsvervangend voorzitter van de Raad van Advies van Aruba en een jaar later voorzitter. Tot 2021 was hij voorzitter van het Adviescollege dialooggroep slavernijverleden met als taak het maatschappelijk debat over het Nederlandse slavernijverleden op gang te brengen in Nederland en het Caribische deel van het Koninkrijk. Bij zijn afscheid in 2012 als gouverneur van Curaçao werd hij benoemd tot commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

Frits Goedgedrag: ‘Onderwijs is van eminent belang voor ambtenaren’

Bij zijn afscheid spraken ook Thom de Graaf, vicepresident van de Raad van State, Ank Bijleveld, oud-minister van Defensie en Gert Oostindie, directeur van het Koninklijk Instituut

voor Taal- en Volkenkunde in Leiden. Goedgedrag ging in op hun bespiegelingen over het ambt gouverneur. Volgens hem is het gouverneurschap een ‘combined effort’. ‘Ik heb een aantal gouverneurs van dichtbij mogen meemaken. Niet alleen de gouverneur speelt een rol, maar ook het parlement, de individuele statenleden, de ministers, de Hoge Colleges van Staat, het ambtenarenkorps, de media, en alle burgers. Vergeet niet dat wij samen in hetzelfde Koninkrijk zitten. Rekening houdend met de autonomie van de landen, kan ook de Koninkrijksregering met het Statuut in handen in sommige, beperkte gevallen, optreden. Angst mag daarbij absoluut geen rol spelen. Niemand moet zich geïntimideerd voelen’.

Goedgedrag herinnerde eraan dat Herman Tjeenk Willink, oud-vicevoorzitter van de Raad van State, meermalen heeft aangegeven dat er momenten zijn waarop de gouverneur zichtbaar moet optreden tegen ongewenste besluitvorming. ‘Hij doelde toen op besluiten van eilandsbesturen en van de regering van de Nederlandse Antillen. Maar ook na 2010 biedt het Statuut de gouverneur nog steeds deze mogelijkheden’. Tjeenk Willink citerend: ‘De gouverneur belichaamt het algemeen belang en de continuïteit op langere termijn. Het is zaak om hierbij de nodige afstand te houden om te kunnen blijven functioneren in de kleine gemeenschappen naast politieke en andere partijen. De gouverneur moet ervoor zorgen weg te blijven van de partijpolitieke en bestuurlijke waan van de dag’.

Opleiding voor openbaar bestuur

De oud-staatsraad brak ook een lans voor bestuursopleidingen. De faculteit Bestuur, Recht en Veiligheid van de Haagse Hogeschool kent sinds 2019 een minor Koninkrijkszaken voor 3e jaars HBO-studenten, die een functie ambiëren in het openbaar bestuur. Daarnaast biedt zij sinds 2021 tweemaal per jaar een cursus ‘Kennis en begrip Caribisch deel Koninkrijk’. Samen met de Universiteit van Curaçao is de Haagse Hogeschool een masteropleiding ‘Koninkrijkszaken’ gestart.

‘Hiermee is eindelijk concreet inhoud gegeven aan het streven om aan beide kanten van de oceaan studenten in de gelegenheid te stellen zich te verdiepen in het Bestuursrecht in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Onderwijs, training, vorming zijn noodzakelijk om samenwerking te bevorderen. Onderwijs is van eminent belang voor ambtenaren. Zij kunnen hierdoor ontdekken wat hun rol is in een democratisch bestel’.

* * *

Hans Hoogervorst benoemd tot lid College financieel toezicht voor Aruba, Curaçao en Sint Maarten

De Nederlandse oud-politicus Hans Hoogervorst is namens Nederland benoemd tot lid van het College financieel toezicht voor Aruba, het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten en het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De Rijksministerraad heeft hiertoe besloten op voordracht van staatssecretaris Knops van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hans Hoogervorst vervangt Henk Kamp, die in september werd benoemd tot minister van Defensie. Hoogervorst (VVD) was lid van de Tweede Kamer, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister van Financiën, minister van Economische Zaken en minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Na bestuursvoorzitter te zijn geweest van de Autoriteit Financiële Markten vervulde hij o.m. het voorzitterschap van de International Accounting Standards Board in Londen.

* * *

Zayènne van Heesen-Laclé geïnstalleerd als raadsheer Gerechtshof 's-Hertogenbosch

*Zayènne van Heesen-Laclé, raadsheer
Gerechtshof 's-Hertogenbosch*

Mr. dr. Zayènne van Heesen-Laclé is op 15 oktober 2021 geïnstalleerd als raadsheer bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. De installatie vond plaats tijdens een buitengewone zitting van het hof. Zayènne van Heesen-Laclé is lid van het bestuur van het Genootschap Nederland-Aruba.

Advocatuur

Zij begon haar juridische carrière in de wetenschap bij de rechtenfaculteit van de Universiteit Leiden na er in 2003 bij die faculteit te zijn afgestudeerd. Na de afronding van haar proefschrift, maakte zij in 2007 de overstap naar de praktijk: eerst bij het advocatenkantoor NautaDutilh aan de Zuidas te Amsterdam en vanaf 2015 bij het interne advocatenkantoor van de Provincie Noord-Holland (PNH Advocaten) te Haarlem.

In 2019 stapte Van Heesen-Laclé over naar de rechterlijke macht als raadsheer in opleiding bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch. Gedurende de Rio-opleiding heeft Van Heesen-Laclé diverse stages gelopen en ervaring opgedaan binnen de rechtspraak, onder meer bij de rechtbank Oost-Brabant, het hof 's-Hertogenbosch en de Hoge Raad der Nederlanden. Na afronding van haar opleiding eerder dit najaar, is Van Heesen-Laclé bij Koninklijk Besluit per 1 oktober 2021 benoemd tot raadsheer.

Aruba en GNA

Zayènne van Heesen-Laclé is in 1979 geboren in Aruba. Tijdens de installatiezitting stond de President van het hof 's-Hertogenbosch stil bij haar inzet voor Aruba, vanaf haar studententijd tot op heden was en is zij bestuurslid van verschillende besturen, waaronder de Societas Iuridica Antilliana et Arubana (SIAA), het Overlegorgaan Caraïbische Nederlanders (OCaN), de Stichting ABC Advies en thans het Genootschap Nederland-Aruba (GNA).

Tijdens de voordrachten van de president van het hof en de Procureur-generaal van het ressort Den Bosch kwamen ook de uitdagingen aan de orde waarvoor de rechtspraak zich thans, onder

meer als gevolg van de huidige pandemie, de roep om oog te blijven houden voor de menselijke benadering van de rechtspraak na de toeslagenaffaire en de effecten op de rechtsstaat van de moord op advocaat Derk Wiersum en op misdaadverslaggever Peter R. de Vries.

De deken van de advocatenorde van het ressort Den Bosch stond tijdens zijn voordracht stil bij de actuele discussie omtrent het gebruik van de mannelijke aanduiding voor het beroep van de rechter in hoger beroep, te weten *raadsheer*, dit in een tijdperk waarin een meer inclusieve term mogelijk op zijn plek zou zijn.

* * *

Afscheidscollege Gert Oostindie over toekomst koloniale verleden

‘Is het überhaupt mogelijk iets werkelijk goed te maken, en hoe dan?’

‘Het debat over het Nederlandse koloniale verleden resonanceert heel verschillend in de voormalige koloniën. In de Cariben weegt deze geschiedenis zwaar’, zei prof. dr. Gert Oostindie in zijn afscheidscollege op 17 december jl. als hoogleraar Koloniale en Postkoloniale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden en als directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV-KNAW). Oostindie is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

In zijn rede over het koloniale en slavernijverleden van Nederland en de hedendaagse resonantie ervan benadrukte Oostindie dat het spreken over de koloniale geschiedenis en het slavernijverleden een belangrijk maatschappelijk, verbindend doel kan dienen. Hij riep op om bij het vertellen van deze geschiedenis te zoeken naar de nuances, de verschillen in perspectief, de stemmen die elkaar tegenspreken en ook ruimte te geven aan andere dimensies zoals emotie en verbeelding. Maar dan wel vanuit een goed begrip van de historische context.

Gert Oostindie is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Echtgenote Ingrid Koulen speldt namens de burgemeester van Leiden de koninklijke onderscheiding op (foto Froukje Vernooij)

Oostindie: ‘Er is alle reden om te erkennen dat het kolonialisme in de grond niet deugde, geen inherente rechtvaardiging had en doordeesemd was van racisme en geweld. Dat hardop uitspreken kán een zinvol gebaar zijn, net als excuses dat kúnnen zijn. Het lijkt mij belangrijk dat hierover in Nederland een debat wordt gevoerd. Maar ik heb de stellige indruk dat daarbij te weinig de vraag wordt gesteld wat hierover dan de gedachten en mogelijk ook verwachtingen zijn in die zeer diverse verzameling landen die – ongewild – een koloniale geschiedenis met Nederland delen. Daar zou het gesprek toch ook over moeten gaan. Anders komt Nederland niet voorbij zelfgenoegzame gebaren van publieke ootmoed’.

Goedmaken, hoe dan?

Laten we, aldus Oostindie, niet alleen nadenken over de vraag of Nederland een blijvende verantwoordelijkheid heeft, maar ook over de vraag of het überhaupt mogelijk is iets werkelijk goed te maken, en hoe dan. ‘Wat verantwoordelijkheid betreft zie ik een groot contrast tussen Indonesië en de voormalige Caribische koloniën. Indonesië beschouwt Nederland als wat het is, een welvarende maar kleine speler op het wereldtoneel, en juist gezien de geschiedenis zeker niet als een partner die welke verantwoordelijkheid dan ook op zich moet of mag nemen voor de verdere ontwikkeling van het land. Dat betekent dat Nederland richting Indonesië vooral bescheidenheid past’.

Dat de zes Nederlands-Caribische eilanden deel uitmaken van het Koninkrijk betekent dat er verplichtingen zijn, wederzijds, meent hij. ‘Als het om ondersteuning gaat, dan is onvermijdelijk vooral Nederland aan zet. De geschiedenis van de trans-Atlantische Koninkrijksrelaties is er een van kolonialisme en slavernij, geen twijfel. Het is belangrijk dat te benoemen. Maar biedt dat inzicht vanzelfsprekende aanwijzingen hoe met elkaar om te gaan? In één opzicht wel: erken over en weer pijn en schaamte, het cultuurverschil, behandel elkaar respectvol, niet volgens het principe van ‘wie betaalt, bepaalt’.

Realisme over huidige problemen

Maar verder vergt een meer constructieve invulling van de Koninkrijksrelaties vooral veel realisme over de uitdagingen van vandaag. En dan is het zeker niet ‘koloniaal’ om hardop te spreken over problemen die inherent zijn aan kleinschaligheid: de beperkte economische, ecologische en geopolitieke levensvatbaarheid, problemen van integriteit in politiek en bestuur, belemmeringen voor het realiseren van een aanvaardbaar niveau van publieke voorzieningen zoals in de gezondheidszorg en het onderwijs’.

Met het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden werd in 1954 een hybride semi-federale constructie gekozen die – onverbeterlijk koloniaal en vergeefs – was bedacht om Indonesië voor het Koninkrijk te behouden. ‘Het zou ‘geen eeuwig edict’ zijn, maar werd het wel. Niet omdat het zo’n logische of voortreffelijke ‘grondwet’ is, maar omdat het Statuut de partners desgewenst stagnatie garandeert. Ik heb er de afgelopen decennia veel over geschreven, me verbaasd en ook wel geërgerd’.

Geen succesvolle herstart

Met een beroep op landelijke autonomie werden over en weer verantwoordelijkheden afgeschoven, ten koste van de eilandelijke bevolkingen, beschrijft Oostindie. ‘De ontmanteling van de Nederlandse Antillen, op 10/10/10, werd niet de succesvolle herstart waarop was gehoopt. Dat was voorspelbaar. Waar de lat te hoog wordt gelegd en wantrouwen regeert, daar komt niemand verder. En dat is zeker niet alleen een kwestie van onvoldoende middelen. Neem de zeer omvangrijke geldstromen die naar de drie Caribische gemeentes gaan: het lijkt wel alsof met iedere euro die wordt geïnvesteerd de weerstand tegen ‘rekolonisatie’ groeit. Geld lost niet alles op, bij lange na niet’.

Wat volgens hem in elk geval niet helpt, is dat het institutionele geheugen in de Koninkrijksrelaties zo beperkt is, vooral aan Nederlandse zijde. ‘Steeds weer nieuwe politici, ambtenaren en andere professionals die, in mijn waarneming vrijwel altijd met de beste bedoelingen, steeds weer opnieuw het wiel uitvinden. Er wordt nauwelijks geïnvesteerd in kennisoverdracht. Zo komen we er nooit en dat kan en moet beter’.

Klimaat allergrootste uitdaging

Oostindie stipte ook de klimaatproblematiek aan. ‘Vandaag is het ondenkbaar over de Cariben te spreken zónder de bedreigingen van klimaatverandering daarbij te betrekken – en zonder over *climate injustice* te spreken, die de Cariben en ook elders de *global South* dubbel treft. Ik hoef maar te verwijzen naar de even eloquente als dramatische toespraak die de premier van Barbados, Mia Mottley, onlangs op de klimaattop in Glasgow hield. Klimaatverandering is, wat mij betreft de allergrootste uitdaging voor de Cariben’.

* * *

In het zonnetje... Mandy Villasmil, bijna basisarts en Haagse politiek

Het Genootschap Nederland-Aruba zet jonge Arubanen in het zonnetje. Het zijn mensen die zich in Nederland op de een of andere manier verdienstelijk maken en daarmee direct of indirect bijdragen aan de banden tussen Aruba en Nederland. Mandy Villasmil stelt zich voor.

‘Mijn naam is Mandy Villasmil. Ik ben een Arubaanse studente. In 2014, ik was toen 19, ging ik Geneeskunde studeren aan de Universiteit Leiden. Inmiddels ben ik bijna afgestudeerd als basisarts.

Ik woon in Den Haag en weet als geen ander hoe het is om als studente van de Nederlandse Cariben nieuw in een stad als Den Haag aan te komen, met alle uitdagingen die daarbij komen kijken.

In Aruba ben ik van jongs af aan geïnteresseerd geweest in de politiek van mijn land. Tijdens mijn studie kon ik er minder tijd aan besteden dan ik wilde. Toch bleef ik de politiek volgen. Ik heb altijd aspiraties gehad om de politiek in te gaan.

Een aantal maanden geleden ben ik door een grote Nederlandse politieke partij benaderd. Mij werd gevraagd of ik opgenomen wilde worden in de top 10 van de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen in Den Haag. Deze zijn op 16 maart 2022. Ik heb er ‘ja’ tegen gezegd.

In Den Haag wil ik mij inzetten voor de Caribische Nederlanders, met name voor de studenten, die in belangrijke mate deel uitmaken van het mooie en multiculturele Den Haag. Door mijn eigen ervaringen met de moeilijkheden die studenten uit de Nederlandse Cariben in Nederland ondervinden - zoals het regelen van huisvesting en het verkrijgen van een burgerservicenummer (BSN) – hoop ik voldoende vertrouwen te vergaren om de stem van Caribische Nederlanders te laten horen en hen te vertegenwoordigen in de gemeenteraad van Den Haag.

Dat geldt ook voor mijn kennis van de medische zorg, die ik tijdens mijn studie en coschappen heb opgedaan. Die wil ik graag ter beschikking stellen aan de gemeenteraad van een stad die enorm verscheiden is en die bovendien ook een internationale reputatie als stad van vrede en recht heeft hoog te houden’.

* * * * *